

مهر گزارش می دهد

یک گونه دیگر در خطر انقراض/ کسی از حال شترهای دوکوهان خبر ندارد

شترهای دوکوهان گونه بومی ایران هستند و در مقابل سرما تحمل بسیار شناسه خبر: 3612235 - شنبه ۱۱ اردیبهشت ۱۳۹۵ - ۱۲:۳۱
بالتری دارند اما جمعیت بسیار کمی از آن‌ها باقی‌مانده و همپای یوزپلنگ ایرانی به شدت در معرض خطر انقراضند.
جامعه < محیط زیست

خبرگزاری مهر، گروه اجتماعی-مسعود بُرُیر: صحبت از انقراض که می‌شود ذهن همه بی‌فاصله سراغ یوزپلنگ ایرانی می‌رود، در نوبت بعدی شاید گوزن زرد، گربه پالاس، سیاهگوش، درنای سیبری، پلنگ ایرانی، شاه‌روباه، روباه شنی و برخی انواع مارها جای گرفته باشد. هیچ‌کس اما یادی از شتر دوکوهان نمی‌کند. حیوانی که زمانی بومی ایران بوده است، در رده‌بندی‌های جهانی «به شدت در معرض خطر انقراض» دسته‌بندی شده و رده حفاظتی مشابه با یوزپلنگ ایرانی دارد.

کمتر از ۶۰۰ شتر دوکوهان در جهان/ کمتر از ۱۰۰ شتر دو کوهان در ایران

دکتر ایمان معماریان در این باره به **خبرنگار مهر** می‌گوید: با توجه به شرایط آب و هوایی ایران و ارتباطاتی که وجود داشته، حدس زده می‌شود که شترهایی که در آغاز در ایران بوده‌اند شتر دو کوهان باشند و نه شتر تک کوهان. در یک سری کتاب‌های مذهبی مثل اوستا هم از شتر یادشده ولی نقش‌هایی که روی سنگ‌ها هست نشان می‌دهد که شتر مورد اشاره در ایران شتر دو کوهان بوده است.

دامپزشک کلینیک حیات وحش پردیسان می‌گوید: یکی از تهدیدهای اصلی شتردوکوهان که در تمام دنیا هم با آن رو به روست اختلاط ژنتیکی است. یعنی بعد از اینکه این شترها اهلی سازی شدند با شترهای تک کوهان مخلوطشان کردند. متأسفانه در ایران هم ما این کار را حتی بیش از بقیه انجام دادیم و به همین دلیل هم الان شترهایی که در دشت مغان داریم که خیلی‌هایشان شتر دو کوهان هستند از فهرست جمعیتی شتر دو کوهان در حال حذف است یا شاید حتی حذف شده باشد چون در سالهای اخیر اصلاً به اینکه با شتر تک کوهان مخلوط نشوند رسیدگی نشده و هرچایی که فهرستی می‌بینید جمعیتی که در ایران هست ذکر نشده است.

وی با اعلام اینکه در جهان کلاً حدود ۶۰۰ شتر دو کوهان باقی‌مانده است می‌گوید: در ایران کمتر از ۱۰۰ شتر دو کوهان باقی‌مانده که به این جمعیت کمتر از صدتا به دلیل اختلاط ژنتیکی که با شتر تک کوهان پیدا کرده خیلی اشاره نمی‌شود.

معماریان می‌گوید: مهم‌ترین جمعیت شترهای دوکوهان در صحرای گُبی مغولستان است. چین هم دارد. در قزاقستان هم خیلی کم است و هند هم تعداد خیلی کمی شتر در کشمیر دارد. تعدادی هم به استرالیا برده شده که ژنشان حفظ شده است.

وضعیت شترهای دوکوهان به اندازه وضعیت یوزپلنگ آسیایی بحرانی است

دامپزشک باغ وحش ارم با بیان اینکه شتر دوکوهان در اتحادیه بین‌المللی حفاظت از طبیعت (IUCN) «به شدت در معرض خطر انقراض» دسته‌بندی شده است می‌گوید: این دقیقاً همان رده حفاظتی است که یوزپلنگ آسیایی ما دارد و به معنای وضعیت بحرانی و احتمال بسیار بالای منقرض شدن در حیات وحش است. علت اصلی آن هم به جز از میان رفتن زیستگاه‌ها و شکار، از بین رفتن ژنتیک این حیوان است.

به گفته وی شرایط فیزیولوژی و زیستی شترهای دوکوهان بسیار متفاوت است. این شترها می‌توانند دماهای خیلی پایین را هم تحمل کنند و به همین دلیل است که زیستگاهشان با شترهای تک کوهان متفاوت است.

شترهای یک و نیم کوهان جایگزین شترهای دوکوهان می‌شوند

معماریان در پاسخ به اینکه چه اقداماتی برای جلوگیری از ترکیب این شترها انجام شده است می‌گوید: در کشور ما که اصلاً اقدامی انجام نشده است ولی در کشورهای دیگر اتفاقاتی افتاده است. در چین از سال ۲۰۰۰ خیلی جلوی این موضوع را گرفتند. در مغولستان هم از سال ۱۹۹۸ خیلی جدی از آن جلوگیری کردند و اصلاً جلوی ورود تک کوهانه‌ها را گرفتند و همین دلیل توانستند که ژنتیک این گونه‌شان را حفظ کنند اما در ایران متأسفانه اصلاً پیگیری نشده و حتی همین اطراف تهران هم می‌توانید جاهایی را پیدا کنید که شترهای دوکوهان را با تک کوهان قاطی می‌کنند و یک و نیم کوهان و نیم کوهان و ترکیباتی مثل این تولید می‌کنند!

دامپزشک کلینیک حیات وحش پردیسان در پاسخ به اینکه چه می‌توان کرد تصریح می‌کند: متأسفانه خیلی وقت‌ها در سازمان محیط زیست این‌گونه فکر می‌کنیم که فقط گونه‌های بومی مهم هستند و البته شتر دوکوهان به نحوی بومی خودمان هم هست اما به هر صورت اغلب به بحث ژنتیک و دستکاری ژنتیکی و ... فکر نمی‌کنیم. دقت نمی‌کنیم که مثلاً ترکیب و تکثیر شیرهای آفریقایی که زیرگونه مشخص ندارند چقدر مساله‌ساز است یا مثلاً حفظ ژن برها و گربه‌سان‌هایی که در باغ وحش‌ها هستند چه اندازه اهمیت دارد.

وی تأکید می‌کند: شتر دوکوهان هم یکی از همین مثال‌هاست و برای کشور ما هم گونه بسیار بسیار باارزشی است. ما این گونه را در تاریخمان داریم، روی سنگ‌نوشته‌های باستانی‌مان داریم و معلوم است که این گونه دست کم از قرن ۶ و ۷ پیش از میلاد در ایران بوده و از این شتر در جاده ابریشم هم برای بار بردن استفاده می‌شده است و حفظ ژنتیک این شترها در حال حاضر مهم‌ترین راه جلوگیری از انقراضشان است.

معماریان در توضیح دلایل بی‌توجهی عمومی به این گونه می‌گویند: یک دلیل این است که ما آن قدر مشکل داریم که این یکی اصلاً در آن به چشم نمی‌آید. دلیل دیگر هم آن است که ما در حال حاضر تقریباً جمعیت وحشی از آن نداریم و عملاً جمعیت این شترها در حیات وحش منقرض شده و این‌هایی هم که در دشت مغان است می‌توان گفت دوباره برگشته و اصلاً چندان گونه وحشی به شمار نمی‌روند. ولی خب به هر حال این حیوان گونه بومی ما بوده و در یک منطقه ما، صرفنظر از اینکه به چه شکلی موجود است، هنوز هست.

حفاظت شتر دوکوهان دشوار نیست

وی با اعلام اینکه این حیوان دشواری‌های تکثیر به اندازه گونه‌های همچون یوزپلنگ ندارد، می‌گوید: خیلی راحت می‌توان از بروز مشکلات برای این حیوان جلوگیری کرد و دشواری‌هایی مثل تکثیر یوزپلنگ ندارد اما نسبت به بسیاری از نشخوارکنندگان کمی سخت‌تر است. نگهداری از بچه‌اش هم مشکلات اساسی دارد این در حالیست که در کشور ما این گونه در منطقه‌ای زندگی می‌کند که شکارچی طبیعی ندارد و آسیب جدی به آن نمی‌رسد و می‌توان به حفاظتش فکر کرد.

معماریان با تأکید بر اینکه ما به حفظ گونه‌هایی که اندکی ایرانی نباشند زیاد فکر نمی‌کنیم، تصریح می‌کند: اکنون شیر ایرانی دیگر در کشور ما وجود ندارد و به اروپا رفته است. حالا فرض کنید حفظ ژن آن برای اروپایی‌ها مهم نباشد و آن را با شیر آفریقایی ترکیب کنند و تمام شود! شاید برای آن‌ها مهم نبوده اما می‌تواند برای ما خیلی مهم باشد که هنوز شیر ایرانی ما آنجا وجود دارد. این موضوعات در همه جای دنیا اهمیت دارد و حفظ ژن‌هایی که از طبیعت آمده‌اند برای کشور خودمان نیز مهم است.

حال باید دید این گونه بومی و تاریخی ایران با ویژگی‌های زیستی منحصر به فردی که نسبت به دیگر گونه‌های شتر دارد، می‌تواند از گلوگاه تنگ «به شدت در معرض خطر انقراض» به سلامتی عبور کند؟ آیا ضوابط و قوانینی برای حفظ این گونه ارزشمند تدوین خواهد شد؟ یا اینکه این نقش باستانی سنگ‌نوشته‌های کشورمان نیز به زودی با شترهای یک و نیم کوهان جایگزین می‌شود.

عضو کانال بین الملل خبرگزاری مهر شوید

امانت‌داری و اخلاق‌مداری

استفاده از این خبر فقط با ذکر منبع "خبرگزاری مهر" مجاز است.